ר' יהודה בן בתירא אומר כותח וכל מיני כותח אסור למכור שלשים יום קודם לפסח: ומותר בהנאה: פשיטא לא צריכא שחרכו קודם זמנו וקמ"ל כדרבא (א) דאמר רבא ᵃחרכו קודם זמנו מותר בהנאה אפילו לאחר זמנו: עבר זמנו אסור בהנאתו: פשיטא ᵇלא צריכא לשעות דרבנן ᵇדאמר רב גידל אמר רב חייא בר יוסף א"ר יוחנן ᶜהמקדש משש שעות ולמעלה אפילו בחיטי קורדניתא אין חוששין לקדושין: ולא יסיק בו תנור וכירים: פשיטא לא צריכא (ב) לר' יהודה דאמר אין ביעור חמץ אלא שריפה סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר ר' יהודה מצותו בשריפה בהדי דקא שריף ליה ᵉליתהני מיניה קמ"ל: אמר חזקיה ᶠמנין לחמץ בפסח שאסור בהנאה שנאמר ¹לא יאכל חמץ לא יהא בו היתר אכילה טעמא דכתב רחמנא לא יאכל חמץ הא לא כתב לא יאכל הוה אמינא איסור אכילה משמע איסור הנאה לא משמע ופליגא דר' אבהו ᵍדא"ר אבהו ʰכל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה ᵍ(משמע) עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבילה ᵗדתניא ²לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי וגו' אין לי אלא לגר בנתינה ולנכרי במכירה לגר במכירה מנין ת"ל לגר אשר בשעריך תתננה או מכור לנכרי בנתינה מנין תלמוד לומר תתננה ואכלה או מכר לנכרי נמצאת אומר אחד גר ואחד נכרי בין במכירה בין בנתינה דברי ר' מאיר ᵏר' יהודה אומר ˡדברים ככתבן לגר בנתינה ולנכרי במכירה מאי טעמא דרבי יהודה אי סלקא דעתך כדאמר ר' מאיר ליכתוב רחמנא לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה ומכור או למה לי שמע מינה לדברים ככתבן ור' מאיר או להקדים נתינה דגר למכירה דנכרי ורבי יהודה הא לא ᵐצריך קרא כיון דגר אתה מצווה להחיותו ונכרי אי אתה מצווה להחיותו לא צריך קרא סברא הוא בשלמא לר' מאיר דאמר אחד גר ואחד נכרי בין במכירה בין בנתינה מדאיצטריך קרא למישרא נבילה בהנאה הא כל איסורין שבתורה אסורין בין באכילה בין בהנאה אלא לרבי יהודה דאמר לדברים ככתבן הוא דאתא הא כל איסורים שבתורה מנא ליה דאסורין בהנאה נפקא ליה ³מלכלב תשליכון אותו

אותו

ר' יהודה אומר כותח. נותנין בו פירורי לחם ואסור משום חמץ: **שלשים יום.** דס"ל כב"ש וזה אינו נאכל מהר שאין אוכלין אותו אלא מטבילין בו והני שלשים יום משעה שחל עליו חובת ביעור משששואלין בהלכות הפסח: **ומותר בהנאתו.** קס"ד אשעה שמותר לאכול קאי: **פשיטא.** דהא אמרת מאכיל ומוכר היינו הנאה: **לא צריכא כו'.** והאי מותר אלאחר זמן קאי וכגון שחרכו באור יפה קודם זמנו שבטל טעמו ומראיתו: (ג)**עבר זמנו אסור בהנאה לשעות דרבנן** ה"ג ולא גרסי' **פשיטא.** דהא אפי' בפסח איצטריך לאשמעי' דהא איכא רבי יוסי הגלילי דשרי בהנאה כל שבעה לקמן [כג.]: **לשעות דרבנן.** כלומר האי זמנו זמן אכילתו משמע ואפילו שעה ששית שאין איסורו אלא מדרבנן הוי אסור אף בהנאה: **משש שעות.** על כרחך מתחלת שש משמע דאי לאחר שש לאסור מדאורייתא מאי אתא לאשמעינן פשיטא דאין מקדשין באיסורי הנאה: **חיטי קורדניתא.** קשות הן ואפ"ה אם באו לחשש חמץ כגון שנפלו עליהן מים אסור: **פשיטא.** דהא אמרת אסור בהנאתו: **לא יאכל.** מדקרינא לא יאכל» משמע לא יהא בו היתר המביא לידי שום אכילה וסתם הנאות לידי אכילה הם באות שלוקח בדמים דבר מאכל: **עד שיפרוט לך הכתוב בו.** היתר הנאה כדרך שפרט לך בנבלה שלא היה כתוב בה אלא לא תאכלו והוצרך להתירה בהנאה כדכתיב או מכור לנכרי: **לגר בנתינה לנכרי במכירה** לא גרסינן אלא ה"ג **כדרך שפרט לך בנבלה דתניא וכו': ת"ל לגר תתננה ואכלה או מכור.** דרוש ליה אגר וכן גבי לנכרי נמי דרוש תתננה ואכלה או מכור לנכרי: **דברים ככתבן.** כך מצותה לא יתננה לנכרי ולא ימכרנה לגר: **או.** לשון חילוק ואי כר' מאיר קאמר קרא דתרוייהו אגר ותרוייהו אנכרי לא נכתוב או: **להקדים נתינה דגר למכירה דנכרי.** אם יש גר ליתנה לו נתינתה קודמת למכירתה לנכרי. והאי גר בגר תושב קאמר שקיבל עליו שלא לעבוד עכו"ם ואוכל נבלות: **גר אתה מצווה להחיותו.** דכתיב (ויקרא כה) גר ותושב וחי עמך: **סברא היא.** מסברא אנו יודעין שנתינתה לגר קודמת דחיות הגר מצוה אבל מכירה לנכרי מאי מצוה איכא ואיצטריך קרא לחלק ולאסור ליתן במתנה לנכרי ולמכור נבלה לגר: **בשלמא.** לר' אבהו אליבא דר"מ מאי למילף מדאיצטריך קרא למישרי נבלה הא כל איסורין שבתורה דכתיב בהו לא תאכל כי הכא אי לא הדר פריט בהו היתרא אסורין הן באכילה ובהנאה: **אלא.** לר' אבהו אליבא דרבי יהודה מנא ליה דילמא האי פרט דנבלה לאו למשרייה בהנאה אתא דלא איצטריך אלא להחמיר ולומר דלנכרי במכירה ולגר בנתינה דאי לא כתביה הוה אמינא כל הנאות מותרות בה: **נפקא ליה.** לרבי אבהו ואליבא דרבי יהודה מדכתב בטרפה לא תאכלו ומיעט בה לכלב תשליכון אותו:

אותו

רבי יהודה אומר כותח וכל מיני כותח. אור"י בשם ר"ת דר"י אתי כב"ה ואסר בכותח משום דשם בעליו עליו ויודעים שהוא כותח של פלוני ויסברו שמכרו בפסח ע"י נכרי אי נמי יסברו שבפסח מכרו ישראל לנכרי ולכן אוסר ר' יהודה למכור כותח לנכרי וא"ש אף לר"ת דמפרש בריש אלו עוברים (לקמן מב.) דמותר להשהות כותח בפסח:

חרכו קודם זמנו מותר בהנאה אף לאחר זמנו. וכגון שנפסל מלאכול לכלב דבענין אחר לא הוי שרי דומיא דפת שעיפשה בפ"ק (דף טו:):

עבר זמנו אסור בהנאה פשיטא. רש"י ל"ג פשיטא דהא רבי יוסי הגלילי פליג ושרי חמץ בהנאה כל שבעה ואין לפרש פשיטא דאסור בהנאה מדיוקא דרישא ו)דלכך התנא בכמה מקומות לכפול את דבריו ועוד דלא משני שפיר ונראה דפריך פשיטא משום דתנא בפ"ק (דף יא:) דשורפין חמץ אלמא אסור בהנאה דלר' יוסי הגלילי א"צ לשורפו אלא ירילנו לפני כלבו או ימכרנו לנכרי:

בהדי דקשריף ליה ליתהני מיניה. משום דלר' יהודה דאמר חמץ בשריפה אפרו מותר דתניא בפ' בתרא דתמורה (ד' לד.) ח) כל הנשרפין אפרן מותר וקס"ד בהדי דקשריף ליה ליתהני מיניה אבל לרבנן דאין מצותו בשריפה והוי מן הנקברים דאמרינן בפרק בתרא דתמורה אפרן אסור ופשיטא לידהו דבהדי דקשריף ליה אסור ליהנות ממנו:

כל מקום שנאמר לא יאכל. וא"ת יהא נהנה מחמץ בפסח בכרת דהא כתיב כי כל אוכל חמץ ונכרתה וכי תימא אין הכי נמי א"כ לקמן (דף כג:) דבעי מאי איכא בין חזקיה לר' אבהו לימא דאיכא בינייהו הא ואור"י דלא יאכל ולא תאכל ילפינן מלא תאכלו אבל כי כל אוכל לא ילפינן מלא תאכלו:

ליכתוב רחמנא תתננה ואכלה ומכור. משמע דאי הוי כתב הכי לא הוה דרשינן אלא כר"מ וכן באחוהו נשך (ב"מ סא.) גבי נשך ותרבית והא דאמרי' בקדושין (ד' לב:) ורבנן אי ס"ד כרבי יוסי הגלילי ליכתוב רחמנא מפני שיבה תקום והדרת תקום והדרת פני זקן היינו משום דלשון והדרת לא שייך אמפני ולשון פני לא שייך אתקום והנך קראי דאין להן הכרעה שאת ארור מחר משוקדים וקם (יומא ד' נב.) אין ענינם לכאן דהתם מצי קאי אדלעיל או אדלתחת אבל הכא תרוייהו לא מצי קיימי אגר לחודיה או אנכרי לחודיה ובפ"ב דזבחים (ד' כה.) פליגי תנאי גבי ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן איכא דמוקי אצבעו אלקיחה ולא אנתינה משום דפשטיה דקרא קאי אלקיחה דלפניו ואיכא דמוקי לה אנתינה דלאחריו ולא אלקיחה משום דמשכחת כדוכתא אחרינא ולקחת מדם הפר ונתת על קרנות המזבח באצבעך דקאי אצבע אנתינה ואיכא דמוקי לה אתרוייהו משום דמשמע ליה אלקיחה כפשטא דקרא ואנתינה נמי כדמוכח בקרא אחרינא ט):

בשלמא לרבי מאיר. תימה לר"מ נמי יקשה דהא איצטריך לאקדומי נתינה דגר ותי' ר"י דודאי אי לא הוה כתב קרא כל עיקר הוה ידעינן מסברא לאקדומי אבל השתא דכתב נתינה תתננה ואכלה ומכור אי לא הוה כתב או ה"א דאתא למידרש שאין צריך להקדים וצריך ליכתב נמי גר ונכרי דאי לא הוה כתב אלא גר הוה אמינא דאתא למעוטי נתינה דנכרי ואי הוה כתוב נכרי לחודיה הוה אמינא דאתא למעוטי מכירה דגר:

אותו

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"ג מהל' חמץ הלכה יא סמג שם טוש"ע או"ח סי' תמה ס"ג וסי' תמג סעיף ט:

ד ב מיי' פ"א שם הל' ט סמג שם טוש"ע או"ח סי' תמג סעיף א:

ג [מיי' פ"ה מהל' אישות הל' א טוש"ע אה"ע סי' כח סעי' כא]:

ה ד מיי' פ"ג מהל' חמץ הלכה ב:

ו ה מיי' פ"ח מהלכות מאכלות אסורות הל' טו סמג לאוין קלט:

ז ו מיי' פ"י מהל' ע"ז הלכה ד [ופ"ג מהל' זכיה ומתנה הל' יא]:

◆

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיא יְיָ אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ: שמות יג ג

2. לֹא תֹאכְלוּ כָל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַייָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ: דברים יד כא

3. וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ: שמות כב ל

◆

רבינו חננאל

ר' יהודה בן בתירא אומר כותח וכל מיני כותח אסור למכור שלשים יום קודם לפסח. והלכתא כסתמא דמתני'. ואם חרכו לפני זמנו, מותר בהנאתו אפילו לאחר זמן איסורו. עבר זמנו אסור בהנאתו. אוקימנא בזמן איסורו משש שעות ולמעלה. תנן סתמא כרב המקדש משש שעות ולמעלה בחטים שניתן בהם מים אפילו בחיטי קרדניתא שהן חזקות ולא מחמצי הייא. אין חוששין לקדושין. אמר חזקיה מנין לחמץ בפסח שאסור בהנאה שנאמר לא יאכל חמץ לא יהא בו היתר אכילה. ומתוך דבריו שמענו דכל איסורין דלא כתיב בהו לא יאכל מותרים בהנאה. ופליגא דר' אבהו, דאמר כל היכא דכתיב לא יאכל לא תאכל לא תאכלו, אסור בין באכילה בין בהנאה, עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט בנבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה. ונחלקו במקרא הזה, ר' מאיר אומר אחד גר ואחד גוי בין במכירה בין בנתינה, ר' יהודה אומר דברים ככתבן, כלומר כדכתיב קרא לגר במתנה ולגוי במכירה. ואמרינן בשלמא לר' מאיר דאמר הגוי והגר דינם אחד הוא התורה התירה לך, אמרינן מדאצטריך קרא למישרא נבלה בהנאה, מכלל דשאר איסורין שבתורה אסורין אפילו בהנאה, אלא לר' יהודה דאמר דברים ככתבן, כלומר לא איצטריך קרא אלא למיסר מתנה דגוי ומכירה דגר לגופיה הוא דאתא, שאר איסורין שבתורה מנא ליה דאסירי בהנאה. ואמרינן מהאי קרא נפקא ליה. ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו.

מסורת הש"ס

א) לעיל ז., ב) קדושין ט: [ע"ש] ב"ק מא. [ע"ש] חולין קיד: [ע"ש], ג) [נ"ל כמשמע וכן איתא בב"ק מא.], ד) ע"ז כ., ה) שם [לקמן כג:], ו) [ועי' תוס' שבועות כג: ד"ה איבעית אימא], ז) ילקוט, ח) [ולקמן כג:], ט) [וע"ע תוס' יומא נב: ב"מ סא. ע"ז כ. חולין קיד:],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' כדרבה דאמר רבה חרכו קודם זמנו: (ב) שם לא צריכא אלא לר' יהודה: (ג) רש"י ד"ה עבר זמנו וכו' דרבנן ה"ג ולא גרסינן כצ"ל:

◆

גליון הש"ס

גמ' ליתהני מיניה קמ"ל. עי' לעיל דף ה' ע"ב תד"ה ואומר: תוס' עבר זמנו וכו' דלכך התנא. עי' עירובין ל' ע"ב תד"ה ולפרוש עליה. ועיין לקמן ל"ה ע"ב ול"ע:

◆

מוסף רש"י

כותח. נותנין בו חמץ כדאמרינן כאלו עוכרין ואינו עשוי לאכול יחד אלא לטבול בו ואינו כלה עד זמן מרובה (שבת יח.). שלשים יום. משמתחילין לדרוש בהלכות הפסח חלה אזהרת פסח עליו (שם). המקדש משש שעות ולמעלה. מתחלת שש דאיסורא דרבנן הוא (לעיל ז.). הפקירו ממונו (שם). עד שיפרט לך הכתוב. שהוא מותר בהנאה, כדרך שפרט לך בנבלה. שאע"פ שלא כתב לך אלא לא תאכלו, הוצרך לפרש בה היתר הנאה, הא כל מקום שלא פירש לך בה היתר הנאה הוי במשמע איסור הנאה מלא תאכל (חולין קיד. וכעי"ז קדושין נו: וב"ק מא.). לגר אשר בשעריך. גר תושב שקבל עליו שבע מצות שנצטוו בני נח, ונבילה מותרת לו ואתה מצווה להחיותו דכתיב כגר תושב (ויקרא כה) וחי עמך (ע"ז כ.). ת"ל לגר אשר בשעריך תתננה או מכור. וקאי אגר דלעיל מניה לגר תתננה ואכלה או מכור (שם). ת"ל תתננה ואכלה או מכור לנכרי. ודרוש לתרוייהו אנכרי, דאי לדברים ככתבן אתי, דלעובד כוכבים אסור לתתנה, הכי איבעי ליה למכתב תתננה ואכלה לגר אשר בשעריך או מכור לנכרי, דלא מצי לאוקומי קרייה דנתינה אנכרי (שם). מדכתיב מכירה ונתינה באמצע, שמע מינה אחד מכירה ואחד נתינה קיימי בין לגר ובין לעובד כוכבים, דאי לוקא כתיב הוה ליה למכתב הכי תתננה לגר ותמכרנה לעובד כוכבים (חולין קיד:). לגר בנתינה ולנכרי במכירה. אבל בחנם אסור ליתן לו שום מתנה (ע"ז כ.). להקדים נתינה דגר למכירה דנכרי. אם יש גר בשעריך לא ימכרנה לעובד כוכבים, ולהכי אתא או למשמע הכי לגר אשר בשעריך תתננה, והוא עיקר מצוה, או אם אין גר מוכרה לעובד כוכבים (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones